

MENETUS DILATATUS IN HET DELFLAND**D.M. Soes & B. Achterkamp*****Menetus dilatatus* in Delfland**The species *Menetus dilatatus* has been found at five localities within the Delfland area.**Inleiding**

Sinds de eerste vondst in 1986 in de gracht van fort Honswijk (gelegen aan de Lek nabij Culemborg) is de oorspronkelijk Noord-Amerikaanse soort *Menetus dilatatus* niet veel meer gevonden. Er zijn in 1997 twee waarnemingen gedaan tijdens het Mollusken-Inventarisatie-Amsterdam-Project in de Amstel en de Lijnbaansgracht in het hart van Amsterdam (Neckheim, 2001). Verder zijn in 1996 twee exemplaren aangetroffen in de Maas bij Borgharen (Wallbrink & De Vries, 1996) en in 2002 trof de eerste auteur één exemplaar van de soort aan in het zuidelijk deel van het Merwedekanaal.

Bij het determineren van macrofaunamonsters in opdracht van het Hoogheemraadschap van Delfland werd zowel in 2004 en 2005 op meerdere locaties *Menetus dilatatus* aangetroffen.

Vondsten

14-6-2004, Schie, Kruithuisweg, Delft, (85.195-445.310), 2 ex. (levend)

14-6-2004, Laakhaven, Slachthuisstraat, Den Haag, (82.025-453.546), 4 ex. (3 dood & 1 levend)

14-6-2004, Laakkanaal, Soestdijkseplein, Den Haag, (79.301-453.145), 3 ex. (2 dood & 1 levend)

21-7-2005, Oude Delft, nabij Oude Kerk, Delft, (84.2-447.6), 1 ex. (levend)

22-8-2005, Schie, nabij kerk Overschie, Overschie, (88.4-439.4), 1 ex. (levend)

De eerste drie vindplaatsen zijn brede scheepvaartkanalen met een harde beschoeiing en een bodem van zand en stenen. De waterdiepte varieert van 2,2 tot 3 meter. Zover er daadwerkelijk vegetatie aanwezig is, is deze beperkt tot gele plomp. Zowel in Delft als in Den Haag hebben deze wateren een koelwaterlozingen (pers. med. M. Gorter, Hoogheemraadschap van Delfland). De vierde vindplaats is acht meter breed en een kleine meter diep. Het monsterpunt ligt op de route van rondvaartboten en vegetatie bestaat alleen uit enkele exemplaren van gele plomp. De oevers zijn kademuren van baksteen, op de bodem ligt zand en slib. De vijfde vondst had weer plaats in de Schie, ongeveer 6km ten zuiden van de vindplaats in Delft. Op deze locatie ontbreekt gele plomp maar er is wel enige vegetatie aanwezig in de vorm van liesgras, riet, gele lis, waterzuring.

Determinatie

In Gittenberger *et al.* (1998) wordt *Menetus dilatatus*

wat summier behandeld, het is dan ook beter hiervoor Glöer (2002) of Glöer & Meier-Brook (2003) aan te wenden. Verder zijn er goede afbeeldingen te vinden op de volgende twee websites:

<http://www.cofc.edu/%7Edillonr/FWGSC/> en <http://www.flmnh.ufl.edu/natsci/malacology/flsnail/snails1.htm>. Op de laatste website is sprake van ondersoorten. Aangezien dit niet is overgenomen in de CLECOM-lijst (http://www.gnm.se/gnm/clecom/clecom/clecom_NL.htm) en de Nederlandse soortenlijst (www.nederlandsesoorten.nl) is dit hier ook niet overgenomen.

Ecologie

In South Carolina is *Menetus dilatatus* een soort die een grote diversiteit aan stilstaande wateren bewoont, zoals poelen, moerassen en rustige delen van rivieren. Het is een relatief tolerante soort ten opzichte van zuurgraad of voedselrijkdom. Als een van de weinige soorten weet ze te overleven in zogenaamde blackwaters. Het bewoonde microhabitat is veelal organisch materiaal, zoals bladafval en takken (R.T. Dillon, pers. med.).

Wat opvalt wanneer de Nederlandse vindplaatsen worden vergeleken met het habitat in Noord-Amerika is dat de variatie aan habitats die in Nederland wordt bewoont veel beperkter is. Hier lijkt de soort toch voornamelijk voor te komen in grotere watergangen met een rustige stroming. De meeste wateren zijn thermisch vervuild en/of hebben scheepvaart. Ook in andere Europese landen wordt de soort veelal in grotere, bewogen wateren gevonden. Het kan hierbij bijvoorbeeld ook gaan om de oeverzone van grote reservoirs (Glöer, 2002; Beran, 2005; Müller, 2005).

Zoals onder andere door Macan (1977) is opgemerkt is het voorkomen van *Menetus dilatatus* niet beperkt tot thermisch vervuilde wateren. Dat de soort vaak als thermofiel wordt bestempeld (bijv. Glöer & Meier-Brook, 2003) geeft echter wel aan dat de soort het waarschijnlijk wel beter doet in dergelijke wateren.

Dankwoord

Maarten Gorter van het Hoogheemraadschap van Delfland wordt bedankt voor het vrijgeven van de gegevens.

Literatuur

BERAN, L., 2005. *Menetus dilatatus* (Gould, 1841) (Gastropoda: Planorbidae) in the Lipno Reservoir (Southern Bohemia, Czech Republic). *Malacologica Bohemoslovaca* 4: 17-20.

- GITTENBERGER, E., A.W. JANSSEN, W.J. KUIJPER, J.G.J. KUIJPER, T. MEIJER, G. VAN DER VELDE & J.N. DE VRIES, 1998. De Nederlandse zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. Nederlandse Fauna 2. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- GLÖER, P., 2002. Die Süßwassergastropoden Nord- und Mitteleuropas. Die Tierwelt Deutschlands 73, ConchBooks, Hackenheim.
- GLÖER, P. & C. MEIER-BROOK, 2003. Süßwassermollusken. Deutscher Jugendbund für Naturbeobachtung, Hamburg.
- MACAN, T.T., 1977. A key to the British fresh- and brackish-water gastropods with notes on their ecology. Freshwater Biological Association Scientific Publication No. 13, Cumbria.
- MÜLLER, R., A. ANLAUF & M. SCHLEUTER (2005): Nachweise der Neozoe *Menetus dilatatus* (GOULD, 1841) in der Oberelbe, Mittelbe, dem Mittellandkanal und dem Nehmitzsee (Sachsen, Sachsen-Anhalt, Brandenburg) (Gastropoda: Planorbidae).- Malakologische Abhandlungen 23: 77-85.
- NECKHEIM, C.M., 1997. De mollusken-inventarisatie van Amsterdam en omgeving (2). *Menetus dilatatus* (Gould, 1841) en andere verrassingen in de Amstel en de Lijnbaansgracht te Amsterdam. Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging 297: 82-85.
- WALLBRINK, H. & J.N. DE VRIES, 1996. *Menetus dilatatus* (Gould, 1841) in de Maas bij Borgharen. Correspondentieblad Nederlandse Malacologische Vereniging 292: 113-115.

Adressen van de auteurs
Bureau Waardenburg
Postbus 365
4100 AJ Culemborg
d.m.soes@buwa.nl
b.achterkamp@buwa.nl